

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ В ІНШОМОВНОМУ НАВЧАННІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Фрумкіна А. Л.

*доктор педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри германських та східних мов і перекладу
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Златовласова О. В.

*викладач кафедри германських та східних мов і перекладу
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Сучасні реалії розвитку українського суспільства формуються під впливом масштабних викликів, спричинених повномасштабною війною, яка торкається не лише військової, а й інформаційної сфери. За таких умов особливої ваги набуває здатність людини орієнтуватися в інформаційному просторі, критично оцінювати повідомлення та розпізнавати дезінформацію. У цьому контексті медіаграмотність виступає однією з базових компетентностей, що забезпечує стійкість до інформаційних впливів. При цьому медіаграмотність розглядається не лише як сукупність технічних навичок роботи з інформацією, а як здатність до усвідомленого аналізу медіاپовідомлень і критичного осмислення їхнього змісту. Як зазначає Р. Хоббс, медіаграмотність передбачає активну участь особистості у процесах інтерпретації, оцінювання та створення медіаконтенту [2].

В умовах війни проблема медіаграмотності набуває не лише освітнього, а й суспільно-безпекового значення. Інформаційний простір стає полем цілеспрямованого впливу, у межах якого поширюються фейки, маніпулятивні повідомлення, емоційно марковані наративи та дезінформація, спрямовані на дестабілізацію суспільних настроїв. У такій ситуації інформаційна стійкість постає як здатність особистості зберігати критичність мислення, не піддаватися панічним або пропагандистським впливам, перевіряти джерела та свідомо інтерпретувати отримані повідомлення. Саме тому формування медіаграмотності в системі вищої освіти слід розглядати як один із важливих напрямів підготовки здобувачів до життя й професійної діяльності в умовах війни.

Вагомий внесок у формування цієї компетентності робить система вищої освіти, передусім через іншомовну підготовку здобувачів.

Опановуючи іноземні мови, здобувачі освіти отримують доступ до широкого спектра міжнародних джерел, що представляють різні культурні та інформаційні перспективи. Це створює умови для розвитку аналітичного мислення, уміння порівнювати інформацію та інтерпретувати її з урахуванням контексту.

У межах іншомовної освіти медіаграмотність доцільно розглядати як складову професійної підготовки, що передбачає здатність працювати з іншомовними медіатекстами, визначати рівень їхньої достовірності, виявляти маніпулятивні прийоми та формувати власну обґрунтовану позицію. У період війни такі навички стають критично важливими, адже інформаційний простір активно використовується як інструмент впливу на суспільство. У цьому контексті іншомовна підготовка корелює з концепцією цифрового громадянства, що охоплює здатність відповідально та безпечно діяти в інформаційному середовищі. Згідно з підходами Ради Європи, формування таких компетентностей є необхідною умовою активної участі особистості в демократичному суспільстві [3].

Значний потенціал для розвитку медіаграмотності мають автентичні матеріали іноземними мовами: новинні ресурси, аналітичні тексти, відео та аудіоконтент. Робота з ними сприяє не лише вдосконаленню мовних навичок, а й формуванню вміння аналізувати інформацію, виявляти упередженість, розрізняти факти та оцінні судження. Це узгоджується з позицією В. Поттера, який підкреслює, що медіаграмотність є результатом поєднання знань, особистого досвіду та активного мислення, що дозволяє людині ефективно орієнтуватися в медіасередовищі [4].

Ефективними підходами до інтеграції медіаграмотності є використання проблемно-орієнтованих завдань, проєктної діяльності, дискусій та дебатів. Наприклад, аналіз новин із різних міжнародних джерел або створення власних інформаційних продуктів іноземною мовою дозволяє поєднати мовну практику з розвитком критичного мислення. Така діяльність сприяє формуванню комплексної комунікативної компетентності, що набуває особливої актуальності в умовах війни, коли здобувачі освіти щоденно взаємодіють із великим масивом суперечливої інформації як у національному, так і в міжнародному медіапросторі. Аналіз іншомовних джерел дає змогу не лише вдосконалювати мовну підготовку, а й зіставляти способи висвітлення подій у різних країнах, виявляти відмінності в інтерпретації фактів, розпізнавати пропагандистські стратегії та формувати більш об'єктивне бачення подій [1]. У такий спосіб іншомовне навчання стає засобом не тільки розвитку комунікативної компетентності, а й формування інформаційної витривалості, відповідальності та громадянської зрілості.

Окрему увагу слід приділити розвитку навичок цифрової безпеки. У документах Ради Європи підкреслюється, що цифрова безпека та інформаційна відповідальність є ключовими складниками медіаосвіти,

особливо в умовах інформаційних загроз [2]. Здобувачі мають опановувати інструменти перевірки інформації, розуміти механізми функціонування соціальних мереж і їхній вплив на сприйняття новин. Ознайомлення з міжнародним досвідом у цій сфері розширює їхнє бачення глобальних інформаційних процесів [2]. Водночас робота з іншомовними медіатекстами сприяє розвитку міжкультурної компетентності, оскільки дозволяє глибше зрозуміти специфіку інформаційного простору різних країн.

Важливим є формування відповідального ставлення до створення та поширення інформації. Залучення здобувачів до створення власного медіаконтенту: блогів, відео чи презентацій сприяє усвідомленню етичних аспектів комунікації та дотриманню принципів академічної доброчесності.

Узагальнюючи зазначимо, що інтеграція медіаграмотності в іншомовне навчання є важливим чинником формування інформаційної стійкості здобувачів вищої освіти, особливо в умовах війни. Вона сприяє розвитку критичного мислення, цифрової грамотності, міжкультурної компетентності та навичок безпечної взаємодії з інформацією, що дає змогу майбутнім фахівцям ефективно орієнтуватися в умовах інформаційного протистояння. Сучасні наукові підходи дають підстави розглядати медіаграмотність як багатовимірну компетентність, що поєднує когнітивні, соціальні та етичні аспекти роботи з медіатекстами та набуває особливого значення в період суспільних потрясінь і воєнних загроз.

Література:

1. Фрумкіна, А. (2025). Студентоцентроване навчання як чинник формування іншомовної компетентності у контексті інтегрованого навчання. *Педагогічний дискурс*, 38, 45–50. DOI: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2025.38.06>
2. Hobbs R. Media literacy foundations / The International Encyclopedia of Media Literacy / ed. by R. Hobbs, P. Mihailidis. Hoboken: Wiley, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1002/9781118978238.ieml0063>
3. Council of Europe. Digital citizenship education handbook. Strasbourg : Council of Europe, 2019. URL: <https://rm.coe.int/16809382f9>
4. Potter W. J. Media literacy. Los Angeles : SAGE, 2016. URL: https://archive.org/details/medialiteracy0000pott_t0v8